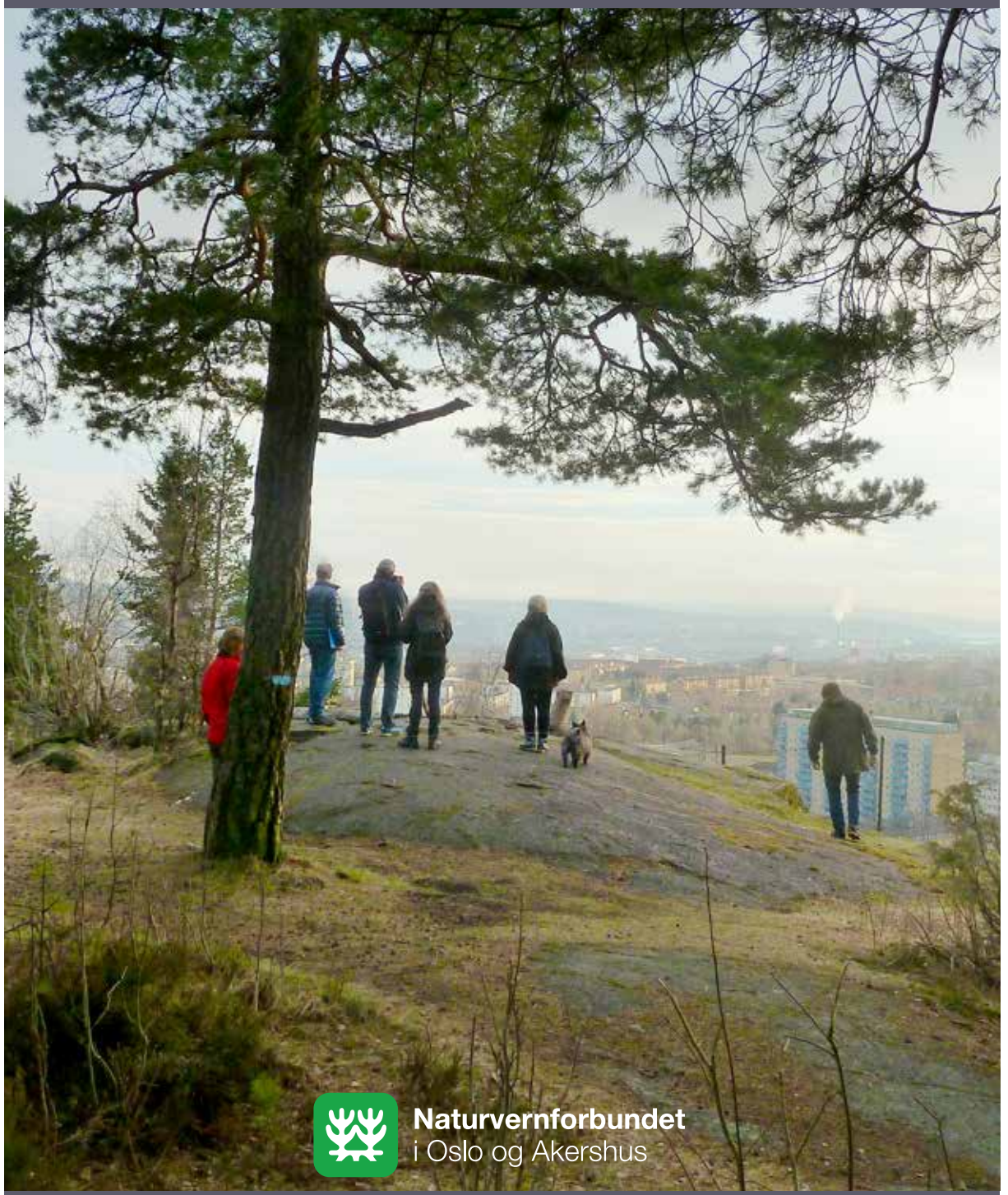

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2016 – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 4 | 2015 | 34. ÅRGANG

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

ONSDAGSFORUM

STED OG TID: MARIBOES GATE 8, 5. ETASJE, KL. 18.00–20.00

18. NOVEMBER: NOAs syn på personaltransport

Innleder: Rune Gjøs, Sykkeldirektør i Oslo Kommune;
Ingrid Alstad, prosjektleder prøvekjøre i Oslo i regi av NOA.

Rune Gjøs er sykkeldirektør i Oslo kommune. Han er også leder av Sykkelprosjektet og vil fortelle om kommunens sykkelstrategi, hvordan kommunen arbeider for å finne gode løsninger for syklistene og få folk til å sykle mer.

Ingrid Alstad fra NOA presenterer prosjektet Prøvekjøre el-sykkel som Naturvernforbundet i Hordaland har startet opp i Bergen og som NOA viderefører i Osloregionen. Dette prosjektet er støttet av blant annet Sykkelprosjektet i Oslo kommune.

2. DESEMBER: NOAs syn på kulturlandskapet

Innleder: Oskar Puschmann

Oskar Puschmann er en norsk landskapsgeograf og fotograf. Han har siden 1994 arbeidet ved Norsk institutt for skog og landskap og gjort en rekke refotograferinger basert på eldre landskapsfotografier av Axel Lindahl og Anders Beer Wilse. På onsdagsforumet vil han presentere gamle og nye bilder av fire plasser i Marka. Innlegget vil forhåpentlig ende opp med en diskusjon som kan legge grunnlaget for «NOAs syn på kulturlandskapet».

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120
0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no
www.noa.no

Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Tonje Schou Teigland
920 28 149
tonjesteigland@outlook.com

Forsidebildet:
Utsiktspunkt fra
Ravnkollen i Lillomarka.
På Ravnkollen var det
planlagt bebyggelse.

Foto: Elin Langsholt.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2015
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.
ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-
Førsteårskontingent for student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Vøienvolden er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10–14.

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 5.400

MER INFORMASJON OG EVENTUELLE ENDRINGER FINNES PÅ WWW.NOA.NO

LEDER – DEN STORE LILLOMARKA

NOA og Lillomarkas Venner la den 17. august frem et forslag til vern av Lillomarka. En stor del av Lillomarka, i overkant av 31 km², er foreslått vernet som landskapsvernområde etter naturmangfoldsloven. Lillomarka er liten, men bruken er stor og dens kvaliteter er satt pris på av mange mennesker. Lillomarka er faktisk den delen av Osloomarka som brukes hyppigst. Den ligger blant annet i nærheten av bydeler med stor befolkningskonsentrasjon. Men det betyr også at i tillegg til å være lett tilgjengelig for folk som bor i nærheten så er den også brukt av tilreisende.

Denne delen av Lillomarka er foreslått vernet av NOA og Lillomarkas Venner. Avgrenset i blått.

NOA og Lillomarkas Venner har lagt frem forslaget på grunn av truslene mot Marka, og i ryggen vet vi at de har folk i Oslo og Akershus som står og heier de frem, friluftslivet er en viktig del i folks liv. I forslaget viser de til at ifølge brukerundersøkelsen bruker 4 av 5 mennesker marka for å gå tur, oppleve stillhet og ro. Det moderne bymenneske setter pris på urørt natur og på enkelt friluftsliv. En viktig grunn for vern er å sikre at de områdene av Lillomarka som er nære

folk er beskyttet mot bebyggelse og tekniske inngrep. Disse områdene er mye brukt til uorganiserte aktiviteter som blant annet lek, turgåing og skiløping.

Naturverdiene og kulturlandskapet i Lillomarka er satt stor pris på av samfunnet. For eksempel så bruker geologistudenter den, det er et rikt og variert dyreliv der, hestejorder, tre naturreservat og også skoleklasser har godt nytte av Lillomarka. Skogbruket er også en del av hovedtanken for verneforslaget. Markaloven beskytter ikke mot industrielt skogbruk. NOA kjemper for fleraldersskogbruk der skogen forblir variert og naturlig. Med verneforslaget ønsker NOA at denne type skogbruk blir innført, landskapsvernområdet vil forby industriskogbruk.

I denne utgaven av Grevlingen er det altså verneforslaget av Lillomarka som er temaet. Les mer om planene for Lillomarka, om denne typen vern og hva det kan gjøre for skogen i Gjermund Andersens artikkel «Hvorfor landskapsvernområde?». I denne utgaven finner man også gode eksempler på hvordan naturvernengasjement gjør en forskjell.

Tonje Schou Teigland, redaktør

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Hvorfor landskapsvernområde?
- Beboeraksjon for Lillomarka
- Strålende solenergidag i Oslo sør
- Turveier, sykkelveier og friområder må vokse sammen med byen
- Jørgen Stubbesitter
- Bokspalten

Tonje Schou Teigland.

Grevlingen gir seg ikke, men forsvarer innbitt sin region. Grevlingen biter seg derfor fast og slipper ikke tak før hensikt og mål er nådd. Dette er også NOAs oppgave.

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

Hvorfor landskapsvernområde?

Helt siden de første verneforslagene for områder i Marka så dagens lys i 1970, har det vært Markas store betydning for friluftslivet som har vært det bakenforliggende motivet for forslagene. Industriskogbruket hadde allerede fått herje i 2 tiår, og mange av de kjære stiene og gammelskogsområdene var valset ned. Med oppvåkningen om naturvern i 1969 og 1970, med Mardølaaksjonen som toppunkt, kom mye og godt naturvernarbeid i sving. Aksjonsgruppa bak Mardøla skjøt knopper – vi fikk Oslomarkagruppa i (snm). (red. komm. Samarbeidsgruppene for Natur og Miljøvern. Parentesen er symbolsk)

Det var denne gruppa som først foreslo vern: 7 områder i Nordmarka og på Krokskogen ble foreslått som landskapsvernområder – for å ta vare på skoglandskap, mot flatehogst og veibygging. Og det var i tiden da alt var enklere – det tok ikke mange ukene før Kommunaldepartementet offentliggjorde oppstart av et vernearbeid for de 7 områdene. Da Miljøverndepartementet ble opprettet i 1972 overtok de stafettspinnen og fremmet i 1976 en «Flerbruksplan for Oslomarka», med forslag om 36 områder vernet etter naturvernloven, dels som landskapsvernområder, dels som reservater.

Det sier litt om temperaturen i disse sakene at det skulle gå 25 år fra forslaget ble framsatt til man kom i mål med vern av Spålen-Katnosa og Oppkuven-Smeddalen i 1995. Årsaken var i stor grad knyttet til verneformen landskapsvernområde LVO.

I den gamle naturvernloven var det to momenter som gjorde at landskapsvernområder ikke var noen god løsning i skog. For det første skulle det kunne drives tidsmessig skogbruk og for det andre var det ingen erstatningsordninger. Lite som virket motiverende for vern, og resultatet var deretter: Kun Kolsås-Dælivann fikk status som

landskapsvernområde i denne tidlige fasen, men har seinere fått følge av Sems vann, Maridalen og Blankvann. I alle de fire områdene er det kulturlandskap som er hovedargumentet for vern, skogen utgjør bare en ramme rundt.

For skogområdene i Marka ble løsningen vern som reservater for de som hadde tilstrekkelig biologiske verdier og bortfall av verneforslagene der slike verdier ikke fantes. Fra 1995 til i dag har vi således gått fra nær null til 8 % av skogen i Marka som reservat, og ca 4 % som LVO.

Vern av eventyrskogene

I 2009 skjedde det to ting som skulle gjøre det enklere å være naturverner i vårt område. Den rødgrønne regjeringen fremmet to banebrytende lovforslag, om Markaloven og en ny naturmangfoldlov, begge med bedre verktøy for vern.

Naturmangfoldloven er en juvel av en lov, og dersom den hadde blitt fulgt etter lovens bokstav og intensjon, ville mye natur kunne bli reddet og mange inngrep unngått. I vår sammenheng var det endringene i verneregulene som skal omtales. Ikke bare ble verneregulene strammet opp og presisert, men det ble også innført erstatning, også for

Det sier litt om temperaturen i disse sakene at det skulle gå 25 år

Bildet til venstre er skog slik NOA ikke vil ha det. Verneforslaget forbyr flatehogst og industriskog. Man sparer penger på å la skogen forynge seg selv. Finere blir det også! Slik som på bildet på høyre. Foto: Gjermund Andersen.

Huldresty, en art som bare vokser på steder med kontinuerlig, lysåpen, gammel skog med stor luftfuktighet. Kanskje får den brukbare livsforhold i Lillomarka?

Foto: Gjermund Andersen.

landscapsvernområder og nasjonalparker, på linje med erstatningen for reservater.

I Markaloven greide NOA å kjempe gjennom en hjemmel for vern av eventyrskogene som friluftslivsområder. Det skulle imidlertid vise seg å være skjær i sjøen: Selv om restriksjonsnivået skulle være det samme i friluftslivsområdene som i reservatene var det bare reservatvern som utløste erstatning. Dermed ble Markalovens «eventyrskogparagraf» nærmest satt ut av spill før den var kommet i bruk. Riktignok fikk vi 4 områder vernet i Oslos kommuneskoger, men de private skogeierne motsatte seg slikt vern, med nebb og klør. Og dermed var vi tilbake ved utgangspunktet: Ingen effektiv hjemmel for vern av friluftslivs-områder, men en enda bedre hjemmel for vern av biologisk viktige områder.

Men vi gir oss ikke – det har ikke NOA for vane. Selv om Markalov-veien foreløpig er blokkert, kan vi ikke sitte å se på at de siste eventyrskogene går tapt av mangel på hjemmel. Da må vi finne andre veier, og her er vi ved poenget: **Endringene i naturmangfoldloven gjør det mulig både å foreslå nasjonalpark i Østmarka og landskapsvernområde i Lillomarka. Begge verneformene gir rett til erstatning, dersom vernet går ut over økonomiske interesser.**

Nye muligheter for skogvern

Vernet som nå foreslås i Lillomarka har egentlig bare én begrensning: At det

ikke skal drives flatehogst og planting av tette monokulturer, men i stedet bygge opp varierte, lysåpne fleralderskoger med mange store, gamle trær. Hogstene vil foregå som plukkhogst, der modne trær tas ut og overlater plassen til ungdommen. Selv om et slikt skogbruk antakeligvis kan drives mer lønnsomt enn flatehogstskogbruket, pga. større dimensjoner, mer verdifullt tømmer, sterkt reduserte planteutgifter og kortere ventetid på nye hogster av verdifullt tømmer, er det en utbredt oppfatning at slik skogbruk blir ulønnsomt. Da er det godt å ha erstatningsordninger som kan dempe den frykten – på samme måte som frykten for reservatvern er snudd til en bølge for å tilby skogene til «frivillig vern» - selv sagt fordi man da tjener mer på vern enn på å hogge skogen.

Med hjemmel for å pålegge begrensninger i hogst, og erstatningsordninger som sikrer grunneierene, skulle veien ligge åpen for å oppnå det pionerene ikke fikk til og som Markaloven heller ikke ga løsning for: Vern av hensyn til flere mål (naturmangfold, friluftsliv, kulturminner og –landskap – ja selv klimaret berikes og innskuddet i karbonbanken øker med slikt vern), mulighet for restriksjoner som ivaretar landskaps- og opplevelsesverdiene, og mulighet for å holde skogeierne skadesløse. Er det rart at vi i NOA har lyst å teste ut disse nye mulighetene? Ikke til fortregning for reservatene, der store naturverdier står på spill, men i områdene mellom reservatene, som sammenbindingsområder, og i de mye brukte nærområdene – som f.eks Lillomarka.

Dermed ble Markalovens «eventyrskogparagraf» nærmest satt ut av spill før den var kommet i bruk

Byen i Marka. Utsikten fra Grefsenkleiva i Lillomarka. Foto: Gjermund Andersen.

Aktivitetssoner på sotteseng?

I det arbeidet med dette nummeret av Grevlingen går mot slutten, er de nye byrådskameratene i Oslo i ferd med å legge siste hånd på en samarbeidsavtale for den kommende perioden. Til dette arbeidet har NOA spilt inn en rekke krav og ønsker, ikke minst at de omstridte «aktivitetssonene» tas ut av kommuneplankartet ved første og beste anledning. Disse sonene var opprinnelig tenkt som en frisone for alle tenkelige fritidsaktiviteter, under dekke av at det var en form for videreutvikling av friluftslivet. Blant annet golf, skateramper og sandvolleyball var blant tiltakene som etter forslagsstillems synspunkt opplagt hørte hjemme i Marka.

For å få stoppet dette soleklare angrepet på Markagrensa, satte NOA i gang en motoffensiv – i samarbeid med Lillomarkas Venner og Østmarkas Venner. Alle partiene ble invitert på befarings, der de først fikk se de enorme inngrepene ved Linderudkollen skiarena, før ferden gikk gjennom eventyrskoger til Trollvann og inn i kanskje den mest omstridte av alle aktivitetssonene – mellom Trollvann og Grefsenkleiva – en skogperle som enhver annen storby hadde gått bananas over å ha i sin nærhet, men som det avgående byrådet på ingen måte ville ta ut av anleggsplanene. Turene ble avsluttet på Lofthus, hvor den eksisterende bruken er så enorm at bunnvegetasjonen har vondt for å etablere seg på grunn av all aktiviteten.

Neste runde tok til midt på sommeren, med to meget velskrevne innlegg

mot aktivitetssonene, og en etterfølgende kampanje på facebook, instagram og på nett – og med et sterkt økende press på partiene. Angrep på Marka i et valgår foregår ikke ustraffet!

Arbeiderpartiet fikk klare meldinger fra sine lokallag i Groruddalen og på østkanten at dette ikke var noen god sak å gå til valg på, og trakk klokkelig sin støtte til forslaget. Dermed var det bare byrådspartiene og støttespillere som sto i veien for å få stanset forslaget, men der lyktes vi ikke. Selv om KrFs Osloleder sa at de var mot forslaget, stemte bystyrrerepresentanten for. Og Venstre, som liker å kalle seg et miljøparti, prøvde å bagatellisere forslaget, selv om de utmerket godt forstår faren ved å ha en egen arealkategori som heter aktivitetssone og med en egen skravur i et juridisk bindende arealkart. Ikke greide de å forklare hva de skulle oppnå med sonene som de ikke kunne få til med Markaloven. Noen spede pip om mindre byråkrati var ikke nok til å stanse raseriet over angrep på nærområdene. Og særlig fordi det også denne gangen ville gå ut over den største, men svakest organiserte massebevegelsen i Marka – det enkle, uorganiserte friluftslivet.

Enden på visa var at Bystyret vedtok aktivitetssonene mot stemmene til AP, SV, MDG og Rødt, etter en debatt der 3/4 av tiden ble brukt til argumenter for markavern og forherligelse av hva denne perlen betyr for byen. Og det skal vi selvsagt bygge videre på, nå når vi gjør hva vi kan for å få sonene slettet.

En skogperle som enhver annen storby hadde gått bananas over å ha i sin nærhet

SISTE NYTT

FULL SEIER: AKTIVITETSSONENE SKAL FJERNES!

I det Grevlingen går til produksjon kom det nye byrårets programerklæring. Og hvilke gavepakke til naturen! Ikke bare skal aktivitetssonene fjernes, men Byrådet vil lage en strategi for å reetablere større sammenhengende villmarkspregede områder og intakte økosystemer i Osloområdet, Arbeide videre for å opprette nasjonalpark i Østmarka i samarbeid med staten og nabokommuner, Arbeide for å gi et større område i Lillomarka bedre vern, og verne gjenværende gammelskoger i Oslos del av marka, Ikke utvide dimensjoneringen på skogsbilveier, eller bygge nye veier som kun anlegges for kommersiell virksomhet, Verne Ravnkollen fra utbygging, og Registrere bolignære friluftsområder («hundremeterskoger») og ta vare på viktige områder for uorganisert friluftsliv.

Med det er høstens store NOA-sak ført fram til seier. Og ikke bare det: Forståelsen for det enkle, uorganiserte friluftslivet har fått et løft. Angrepet er slått tilbake – for denne gang. Men vi minner om Erik Sture Larres aldri hvilende formaning: Kampen om Marka varer evig. Vær beredt!

Beboeraksjon for Lillomarka-grensa

Beboeraksjonen «Bevar skogen på Romsås og vern markagrensa på Ravnkollen» ble opprettet i 2012 fordi det var planlagt boligbygging i Skogen på Ravnkollen som ligger på Romsås i Oslo. Grevlingen har intervjuet lederen for aksjonen, Heidi Trøen. Hun har i tiden frem til nå opplevd et stort engasjement for nærmiljøet, støtte fra mange hold, og at saken har snudd; det var ikke lenger politisk flertall for utbygging etter at Arbeiderpartiet endret standpunkt i august, og boligbyggingplanene er for nå lagt vekk.

Oslo kommune lagde sine egne regler om når utbygging kunne skje

Hva kan skje med skogen på Romsås og markagrensa på Ravnkollen?

Ravnkollen er tydeligvis utsatt og vi er bekymret for at forslaget igjen vil bli fremmet. Lillomarkas Venner og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus har i fellesskap utarbeidet et landskapsvernforslag som nylig ble lansert. Forslaget omfatter også Ravnkollen, og hvis forslaget går gjennom vil det styrke vernet.

På Facebook siden deres skrives det i et nylig innlegg på veggen blant annet at Ravnkollen er reddet. Er kampen ferdig og markagrensa sikret?

Vi tror ikke at Ravnkollen er reddet for godt. Vi har sett at mektige krefter ønsker utbygging der, og argumentasjonen deres har hele tiden blitt endret for å tilpasse seg motargumenter og gjøre saken mer smakelig. Arbeiderpartiet som har vært en pådriver for utbygging sa til Akers Avis Groruddalen når de snudde i Ravnkollen-saken at de legger saken død i kommende 4-års periode, og byrådsleder kandidat Raymond Johansen sa at de ikke kan vite hva et årsmøte kan vedta i fremtiden. Så da oppfatter jeg at Arbeiderpartiet ikke ser prinsipielt på muligheten for boligbygging i Marka.

Det var Høyre i byråd som fremmet forslaget om boligbygging på Ravnkollen, Lysopp og Fredheim, totalt 528 mål. Måten saken ble sendt ut på var spesiell og ikke i henhold til Markaloven. Det er

kun Miljøverndepartementet som har lov til å sende en slik sak på høring med hjemmel i makaloven, og da skal lovpålagte utredninger være utført. I denne saken var alt galt. Oslo kommune lagde sine egne regler om når utbygging kunne skje, og sendte forslaget ut på fullskala politisk høring. Ingen hjemmel, og uten forskriftskompetanse. Dette er svært betenkelig fordi det er nærmest umulig å oppdage for de som mottar høringsforslaget. Man regner jo med at kommunen har lovlig grunnlag for høringene de sender ut.

Har det vært store nedturer i aksjonen? Har du noengang følt at engasjementet har vært nyttesløst?

Ja det har vært tøft. I tillegg til at Oslo Kommune ikke har fulgt spillereglene i denne saken, har vi måttet forholde oss til mange usaklige påstander som vi har måttet tilbakevise. Påstandene er bevisst brukt for å gi et inntrykk av at Ravnkollen ikke har verdi. De har funget som propaganda for utbyggerinteressene og Romsås har blitt snakket ned. Påstander som at «ingen bruker Ravnkollen, bare suspekt ungdom og hundeeiere», og «det er forsøpelt der», «Alle på Romsås ønsker utbygging», det er henvist til at innvandrerkvinner synes skogen er for mørk, og ungdom som synes det er for bratt, at det er behov for store boenheter fordi familiene her har så mange barn, at de gjør Romsås en tjeneste med å ta skogen fordi Romsås trenger et sosialt løft osv. Alt er usant og tilbakevist. Det er utrolig hvilke falske argumenter de har kommet med. Vi har tilbakevist påstandene ved å formidle fakta i mange ulike sammenhenger, både skriftlig og muntlig, samt omvisninger for alle de politiske partiene, mange organisasjoner og andre interesserte. Det var spesielt tungt

Markeringen den 15.5.2014 da Grorud bydels byutviklings- og miljøkomité skulle behandle bydelens høringsuttalelse om Ravnkollen.
Foto: Frode O. Hansen

Det er svært viktig å holde kampånden oppe og ikke gi opp

i starten, men vi har opplevd stor oppslutning og sterk støtte fra mange kanter, og aldri følt at engasjementet har vært nytteløst.

Hva er de største utfordringene når det kommer til å overbevise politikere om at et område må bevares?

I Ravnkollen-saken var det å vise frem området en viktig suksessfaktor. Naturen der, den flotte utsikten og alle de brede stiene på kryss og tvers taler for seg selv. Vi inviterte ett og ett parti av gangen og opplevde at politikerne var positive til å komme på befaring. Min erfaring er at beboeraksjonens oppgave ble å gi politikerne faktainformasjon, og på den måten gode argumenter for ikke å bygge i Marka.

Leder for beboeraksjonen Heidi Trøen.
Foto: Frode O. Hansen

Aksjonen hadde med politiske partier på befaring. Her er bilde fra omvisningen med Arbeiderpartiet i området som boligbyggingen var planlagt. Arbeiderpartiet endte opp med å snu i saken rett før kommunevalget 2015.
Foto: Frode O. Hansen

For de som kanskje tenker at det er for mye jobb og for vanskelig å organisere eller engasjere seg i en lokal natursak, hva slags råd ville du gitt?

Snakk med naboer og alle som blir berørt hvis skogen deres er utbyggingstruet, spør om de vil bidra til aktiv motstand. I beboeraksjonen på Romsås var vi veldig heldige for vi fikk med oss folk med forskjellig fag-

lig bakgrunn som utfylte hverandre på en god måte. Vi organiserte oss uformelt i et styre og hadde jevnlig styremøter hvor vi fordelte oppgaver. I tillegg har vi et stort nettverk aktive støttespillere som bidro på mange måter. Skrev leserinnlegg, samlet underskrifter, lagde materiell, sto på stand, møtte på politiske møter og mye mer.

Det er svært viktig å holde kampånden oppe og ikke gi opp.

På Romsås og ellers i bydel Grorud opplevde vi sterk støtte. Lokale politikere og organisasjoner er viktige allierte. De har kunnskap om hvordan man må jobbe for å fremme saken, og et viktig nettverk. Man behøver ikke finne opp kruttet selv hvis man får drevne støttespillere.

Så er det viktig å få ut argumentene sine, belyse saken. I Groruddalen har vi en veldig god lokalavis som har fulgt opp og belyst saken hele veien. Uten å få synliggjort problemstillingen og motargumentene tror jeg det er vanskelig å nå frem. Så har vi kontinuerlig skrevet leserinnlegg, og deltatt på debattmøter og andre arrangementer om saken.

Facebook er også en god måte å få ut egen argumentasjon på, og skape debatt. Evt supplert av en hjemmeside. Beboeraksjonen har begge deler men det er viktig at sidene er oppdaterte og aktive slik at de følger debatten.

Vet du om det har kommet nye folk til Lillomarka på grunn av denne saken?

Ja det har det. Mange har lest om Ravnkollen-saken og reist dit for å se selv. Vi har fått mange tilbakemeldinger fra folk som har vært der og forstår hvorfor vi synes området er verdt å kjempe for.

Og til slutt, slik at de som ikke har vært i Lillomarka eller bor tilgjengelig skjønner hva det dreier seg om. Hva er det flotteste med Lillomarka?

Lillomarka har alt. Nærhet, det bor mange tusen mennesker langs markagrensa som bruker marka daglig. Eventyrskog, badevann, spennende dyreliv med gaupa ruslende nesten inn i bomiljøene. Og flotte naturområder, noen er blitt vernet som naturreservat.

Strålende solenergidag i Oslo sør

Naturvernforbundet og Miljøagentene i Oslo Sør arrangerte den 30 august solenergidag hos Einar Wilhelmsen. Einar Wilhelmsen er førstekandidat for Miljøpartiet de Grønne i Østensjø og han er eier av hus med nyinstallerte solcellepaneler, som han har satt opp med pengestøtte fra kommunen. Tilskuddsordningen til Oslo kommune gir støtte til energiforbedring i boliger, og ifølge hjemmesiden til kommunen er støtten til installering av solcellepanel for tiden på 40% av utgiftene. Selv hadde Einar noen runder med Plan- og Bygningsetaten i Oslo før han fikk lov; siden han har rødt tak var de litt usikre på hvordan det ville bli. Han var også en av de første som søkte om støtte til et slikt prosjekt. Nå tror Einar det vil gå lettere for andre som søker. På solenergidagen i Oslo sør åpnet han huset og hagen for Naturvernforbundet og Miljøagentene så de kunne se og lære. Flere av deltagerne som kom på arrangementet håpet å kunne få egne solceller og da var det fint å kunne se hvordan det blir i praksis. Einar viste fram anlegget ute og installasjonene inne, der strømmen fra solcellene blir gjort om til «vanlig strøm» som man bruker i huset. Når du først har bestemt deg og bestilt tar det bare 2-3 dager for montøren å sette det opp.

På solenergidagen var deltakerne så heldige at sola skinte. Miljøagentene prøvde å utnytte varmen fra sola til å bygge en egne solovner av papp og folie, for på arrangementet dukket det opp rundt 40 deltagere og til dem ble det servert for eksempel solstekte boller. Ovnene ble varme, men det tok litt lang tid for å steke en pølse så da bestemte de seg for å bruke en fra norske Morpho Solar i stedet. -Vi klarte å koke vann til kaffe til de voksne, grille pølser og poppe popcorn. Popcornet var best, forteller Miljøagenten Erling. Pølsene smakte enda bedre på solgrillen enn til vanlig, syntes Mira som også er Miljøagent.

Fokus på solenergi

Det er lett å tenke at siden det ikke er så

Miljøagentene brukte solovner til matlagingen på arrangementet. Foto: Ingvild Melvær Hanssen

varmt i Norge vil ikke solenergitiltak få stor betydning. Einar forteller at det er annerledes. -Mange tror at solceller ikke fungerer bra i Norge, men det er faktisk feil. Med sol på taket kan vi slippe å legge fossen i rør. Samtidig kan du og jeg få være med i det grønne skiftet og produsere vår egen strøm, sier han. I tillegg til å produsere strøm til eget forbruk kan Einar selge strøm han ikke bruker ut på nettet. En av miljøfordelene med solceller på private hjem i byen er at strømmen produseres der den blir brukt.

-Dette er et miljøtiltak som det er mulig å gjøre selv, dersom du har et tak som vender i sørlig retning. Over tid vil du spare inn igjen investeringen. Med solenergidagen ønsker vi å skape oppmerksomhet om mulighetene alle har til å bidra for klima og miljøet vårt, sier Ingvild Melvær Hanssen, leder i Naturvernforbundet i Oslo sør

Einar Wilhelmsen har også et godt poeng til hvorfor solenergi er mer miljøvennlig. -Når vi har solceller blir familien mer bevisst både på hvor mye strøm vi bruker og hvor mye vi lager. Vi vil at mange flere skal få sette solcellepanel!

Her utenfor huset til Einar Wilhelmsen ser man solcellene på taket. Foto: Ingvild Melvær Hanssen

Turveier, sykkelveier og friområder må vokse sammen med byen

Turveier, sykkelveier og friområder må ses i sammenheng med planene om fortetting, banebygging, befolkningsøkning og avlastning ved vedlikehold av byens veier og tunneller. Vedtatte traseer må merkes, hindre fjernes og sikker kryssing av større veier gjennomføres.

Mål

Tur- og sykkelveisystemet fremmer helse og trivsel og er med på å minske biltrafikken. Kommunens veisystem vil også kunne avlastes når nødvendig vedlikehold gjennomføres. Nyeste byplan har bedre helse og lavere utslipp som mål. Fortetting av byen gir mer trengsel og støy utendørs. Familier som trengs sammen oppover i høyden, kan lett gi opp spaserturer, lek, trening og avslapning i nærområdet. De kan også dra ut til friområder og annen aktivitet lengre unna. I første tilfelle får samfunnet høyere helseutgifter. Mer reising vil på sin side gi langt mindre utslippsreduksjon enn planen forespeiler. Fasiten får man når det er forsent å gjøre noe med det.

Et nødvendig skritt før man iverksetter fortetting, er å gjennomføre merking og etablering av vedtatt tur- og sykkelveinett og sikre tverrforbindelser og trafikkikker tilgang til friområder.

Dagens situasjon

Versjon etter versjon av Oslos byplaner har mål om turveier og friområder nær boligene. Sammenhengende nett med tverrforbindelser og uten hindre finnes allikevel ikke. Regulerte turveier er ikke tydelig merket, de er tildels med hindre og noen har risikable kryssinger av trafikkerte veier. Det legges ikke mye arbeid inn i å kartlegge fotgjengernes faktiske små snarveier, i å sikre tverrforbindelser øst-vest mellom turveiene eller i å bruke nyutbygginger til å bedre turveinettet.

Det planlegges for "Majorstulokket" og for "Fornebubanen" uten at tur- og sykkelvei via "Grønn rute" fra Grefsen til Bestum over T-banesporene og tilknytning til de andre turveiene i området er med som krav fra kommunen. Det bygges også nye spor for deler av tunnelbanen i øst uten at arealbruk for stier er med i plangrunnlaget. Mer koordinering og krav om å tilpasse stier, gjerder og støyvern langs kommunale og statlige banelinjer vil kunne gi kraftig bedring av ferdsmulighetene uten store ekstra kostnader.

Handling

Fullstendig ferdigstillelse av traseer brede nok for både syklist, fotgjenger og skiløper vil ta tid. Opparbeidingen til full standard trenger ikke skje samtidig overalt, men nettet må etableres i terrenget, ikke bare på kartet. Det er ikke gitt at samtlige potensielle brukere skal inn på samme rute. Stier som brukes til og fra av skolebarn bør ikke ha hurtigkjørende syklist. Rullestolsbrukere vil ha andre ønsker om stigning enn joggere. Det er viktig å se bevaringsverdige skogholt og bekkeløp i byen i sammenheng med utformingen av turveinettet. På enkelte strekninger vil mer tydelige og lettgåtte ruter lette presset på de små lommene av vegetasjon og dyreliv som enda er igjen innenfor tettbebyggelsen. I perioden for neste bystyre bør kommunens etater få pålegg om samarbeid for å sikre gamle og nye traseer. Alle vedtatte ruter må merkes og ryddes og planfri kryssing av trafikkerte bilveier etableres.

NILS BUGGE 1924 – 2015

Nils Bugge er død, 91 år gammel. Av Markasakens mange trofaste helter, var Nils blant de viktigste. Som formann i Oslo og Omegn Turistforening (OOT) og nestleder i Østlandske Naturvernforening (ØNV – nå: NOA) sto han helt sentralt i kampen for å bevare Marka og det enkle, uorganiserte friluftslivet gjennom flere ti-år.

Særlig var det friluftslivets viktighet i Marka og bevaring av skogen som kilde til naturopplevelser som opptok Nils. Selv om OOT primært var en tilretteleggingsorganisasjon, var foreningen også en bastion for Markaverket, og den beste allierte for oss naturvernere. Takket være Nils. Sterk støtte i kampen for verneområdene i Marka, massiv motstand mot industriskogbruket, og en aktiv deltaker i det første «målsettingsutvalget» for kommuneskogene i Oslo. Gjennom mange år var han også en drivende kraft i Turpassturene – et samarbeidsopplegg mellom OOT og Aftenposten.

OOT var en liten forening i antall medlemmer (ca 1.900 på det meste), men drev et meget stort arbeid på ideell, frivillig, ulønnet basis. 1.800 km med blåmerkede stier, drift av Kobberhaughytta og etter hvert flere ubetjente koier, stort møte- og turprogram og utgivelse av medlemsbladet «Til Skogs». Å være formann var ikke bare å lede styremøter, men være en hovedperson i effektiviteten av vedtakene Og hjelpe de ulike aktivitetene i gang. I tillegg til å være sekretær og arkivar. Nils ofret seg helt for friluftslivet i Marka.

Også i ØNV (NOA) spilte han en sentral rolle som styremedlem og nestleder. Det var nok også her markasaken som betydde mest for ham, men naturvernensaken i videste forstand hadde i Nils en varm forsvarer.

Nils var utdannet jurist, og hadde sin yrkesmessige tilknytning til Universitetet som fakultetsdirektør ved Det juridiske fakultet. Vi som satt i OOT-styret husker godt de minneverdige styremøtene i det ærverdige møterommet til universitetets rektor i Urbygningen og generalforsamlingene i Gamle festsal. Det var stil over organisasjonen i Nils sin tid som formann.

For oss i NOA som ble kjent med Nils, vil huske ham som en Markasakens fremste fanebærer og en viktig aktør i kritiske perioder i dette arbeidets historie. En sterk stemme for Marka har stilnet. Marka, OOT og NOA takker Nils, og vi lyser fred over hans minne.

Bredo Berntsen, Jens Gram
og Gjermund Andersen

Nytt syn på Nesler

« - - å kvele et sekund med ergrelse ?

Det ville være som å drepe himmelblå og rosenrøde sommerfugler.

Den synd gyser mitt hjerte for i sitt innerste »

- Skrev Henrik Wergeland om seg selv. At vår Henrik var glad i sommerfugler fremgår jo også av det herlige diktet «Den første sommerfugl».

Både sommeren 2015 og den varme «husmannssommeren» fra 1. til 12. september gav oss en rikdom av vakre arter, fra sitron- og aurorasommerfugler via fløyelsbrun ringvinge til gullvinger, blåvinger og flere. På en Nordmarkstur til Grøttumsflaka den 6. september så vi både neslesommerfugler, dagpåfugløyve og admiraler på samme klynge av store, gule svever; - - «hugnadsame ovringar i naturi» ville vel Ivar Aasen sagt. – Vel hjemme fortalte vår «Insekter i far-

ger» at alle disse tre – det vil si larvene – ernærer seg av brennesle-blader! Sinte, uskjønne og kravstore men næringsrike. Ugras som breier seg på feit jord, forvandles altså til de vakreste av vesener.. Et lys gikk opp, og vi fikk et nytt og mer økologisk, positivt syn på neslene.

Visste du forresten at praktkåpe må ha ospeskog, at admiralen er trekkfugl og at oransje gullvinger er et deilig skue når de danser om gullris-blomstene i solskinet?

Brennesle-bladene er viktig for sommerfuglen dagpåfugløyve. Her er den på en svele.
Foto: Sven-Kåre Evenseth/creative commons

LYST TIL Å BIDRA?

Her finner du en rekke muligheter for å aktivisere deg som naturverner

NOA er inne i en god periode organisatorisk. 400 nye medlemmer, nytt lokallag i Oslo syd, nye arbeidsgrupper og nye prosjekter. Ute i vårt distrikt er det mange signaler om at en ny grønn bølge er på gang, med fokus på bl.a. sykling, parselldyrking, by-bier, humlenes liv og levnet, kamp mot fremmede arter, aksjoner for å ta vare på trær, grønne lunger og større naturområder. Selv om mange trender fortsatt går i gal retning, er dette signaler om at mange begynner å få nok, ønsker en annen utvikling, en grønnere utvikling.

Er du blant disse? Ønsker du å bidra til at de grønne tankene blir tenkt og diskutert, og å presse på for natur- og miljøvennlige løsninger? Da inviterer vi deg inn i ett av NOAs lokallag eller i en av NOAs arbeidsgrupper.

LOKALLAGENE – GRUNNSTAMMEN I ARBEIDET

NOA har nå lokallag i store deler av vårt distrikt. Mange store lag i presskommuner, men også lag i små kommuner med andre typer utfordringer - i begge tilfeller ildsjeler som utgjør en forskjell for natur og miljø i sin kommune. I Oslo mangler vi lokallag i Grorud-dalen, I Akershus er det 8 kommuner vi ennå ikke har et brohode: Aurskog-Høland, Eidsvoll, Enebakk, Frogn, Hurdal, Rælingen, Sørum og Ullensaker. Bor du i en av disse kommunene, og ser behovet for at de grønne verdiene får en sterkere prioritering, vil vi fryktelig gjerne ha kontakt med deg for å finne ut hva vi kan få til sammen. Og bor du i en kommune der det allerede er lokallag, og du har lyst å bidra – så ring eller send e-post til kontaktpersonen. (Lokallagene finnes på side .. red.komm.).

Lokallagene er grunnstammen i naturvernarbeidet. Det er kommunene som bestemmer arealpolitikken, og dergjennom hvordan naturen ivaretas. En våken opinion og hendlekräftige lokale organisasjoner er en forutsetning for et levende lokaldemokrati, og for at også naturens og framtidige generasjoners interesser skal gis vekt i avgjørelsene.

ARBEIDSGRUPPENE

Også faglig er vi i ferd med å utvide aktivitetstilbudet. Naturen og miljøet i Oslo og Akershus har fortsatt mange utfordringer som vi er avhengige av ildsjelens innsats, dersom vi skal få bukt med problemene. Vi har derfor begynt arbeidet med å utvikle «NOAs syn på ...» en rekke forskjellige fagfelt, som vi håper skal bidra til større faglig bredde, politikkutvikling, aktivisering og nye arbeidsgrupper, noe som på sikt vil kunne gi både større politisk tyngde og et tilbud om å bli med på arbeidet for flere, samtidig som hele prosessen kan gi en viktig skolerings-effekt og gjøre det enklere for fylkeslaget å hjelpe lokallagene i konkrete saker.

SÅ LANGT HAR VI OPPRETTET 7 ARBEIDSGRUPPER

- 1 **MARKAGRUPPA**, som arbeider med å ta vare på Markas siste eventyrskoger, påvirke skogbruket i Marka og forsvare det enkle, naturnære, uorganiserte friluftslivet. Kontaktperson: Bjørn Faafeng, e-post: bjanfa@gmail.com, mobil 949 75 775.
- 2 **FJORDGRUPPA**, som skal bidra til at den rike naturen rundt indre Oslofjord blir tatt vare på. Kontaktperson: Jørn Erik Bjørndalen, e-post: jorn.bjorndalen@gmail.com, mobil 480 46 503.
- 3 **FRØNSVOLLSTUTVALGET** drifter NOAs Markabase, 20 minutters gange nord for Frognerseteren. Her stelles kulturlandskapet på den gamle setervollen, gis informasjon til publikum og skapes et meget godt miljø for alle som kommer innom. Spesielt barnevennlig med beitende dyr om sommeren og fantastiske akemuligheter på vinteren. I Frønsstallen serverer vi kaffe og toddy ved siden av matpakka til de som ønsker å komme i hus. Kontaktperson: Nikolai Norman nikolainorman@gmail.com, mobil 918 44 282.
- 4 **BARN OG NATUR**. En helt nystartet gruppe som skal bidra til at NOA utvikler et godt tilbud til barn og barnefamilier, til behovstilpassede opplegg for skolen og et tilbud til barnefamilier på fritiden. Kontaktperson: Ingrid Aalstad ingridaalstad@hotmail.com, mobil : 908 92 563.
- 5 **AKTIVITETSUTVALGET** arrangerer NOAs turer og møter. Foredrags- og debattserien «Onsdagsforum» i vinterhalvåret, onsdagsturer i sommersesongen – i tillegg noen søndags- og helgeturer. På sikt kan vi kanskje utvide tilbudet til medlemmene med skolering og temaseminarer? Her er det både behov for gode idéer og praktisk arbeid med arrangementene. Kontaktperson: Aud Kvam, aud.kvam@hotmail.no, mobil: 992 91 484.
- 6 **KOMMUNIKASJONSUTVALGET** er en nystartet gruppe som skal arbeide for at NOAs synspunkter kommer best mulig fram og at foreningen har en lett gjenkjennelig og god profil, som samsvarer med våre idéer og standpunkter. Grappa skal sørge for effektiv kommunikasjon på en rekke plattformer, både de tradisjonelle og på sosiale medier, og til både medlemmer og samfunnet forøvrig. Kontaktperson: Thomas Krogh t.krogh@gmail.com, mobil: 988 39 555.
- 7 **GREVLINGREDAKSJONEN** tar seg av utgivelsen av NOAs medlemsblad. Skriver, samler stoff og bilder og gjør klar for produksjon. Målet er å samordne med den øvrige kommunikasjonsvirksomheten. Redaktør: Tonje Schou Teigland tonjesteigland@outlook.com, mobil: 920 28 149.

Vi ønsker oss også arbeidsgrupper på bymiljø og på areal- og samferdsel. Hvordan skal vi klare å bevare byens grønne kvaliteter, karakter og identitet oppe i den enorme veksten som planlegges. Hvordan unngå at vi drukner i biler? Har du lyst til å arbeide med disse spørsmålene, kan du gjerne ta kontakt allerede nå – kontakt styreleder, Gjermund Anderse, gjermund@noa.no, mobil 952 26 402

HAR DU LYST Å BLI MED PÅ LAGET?

Ta kontakt med kontaktpersonen i det lokallaget eller den arbeidsgruppa som trigger din interesse og arbeidslyst, eller ta kontakt med vår kontorleder, Maria Andersen: maria@noa.no, eller ring 22 38 35 20.

HÅPER Å SE DEG BLANT OSS!

Nå er den her igjen!

MARKAKALENDEREN!

I et hendig format og med 12 flotte Markabilder på forsiden, og turbeskrivelser av 12 lett tilgjengelige turer i nærmarka, denne gangen med fargekart, på baksidene. Selvsagt trykket på fineste sort resirkulert papir og med solid oppheng. Og som vanlig går overskuddet til NOAs arbeid med å ta vare på de siste eventyrskogene i Marka. Flere nye verneforslag er på gang, og vi trenger ressurser for å videreføre det store arbeidet som er nedlagt de siste 40 årene.

Kalenderen er et «must» for Markatraverne, og en hyggelig julegave eller oppmerksomhet til turvenner, kolleger, naboer og til slekta.

Marka er nærturområde for 1/4 av Norges befolkning, men utgjør ikke mer enn 0,4 % av landets areal. 86 % av Oslos befolkning over 16 år bruker Marka, mange daglig og ukentlig. Marka og markabruken er den viktigste fellesverdien for folk i Oslo-området, en viktig identitetsmarkør og et varemerke for regionen. Ingen annen aktivitet er viktigere for folkehelsen enn det daglige, uorganiserte, enkle friluftslivet i Marka. Det gir sjelebot og glede.

Mange legger til rette for bruken av Marka, men det er bare NOA, sammen med Østmarkas Venner og Lillomarkas Venner, som konsekvent går i bresjen for å ta vare på natur- og opplevelseskvalitetene. Marka verner seg ikke selv. Derfor er det viktig at alle som er glade i Marka blir med på en dugnad for at også kommende generasjoner skal ha glede av dette mangslungne naturområdet, kunne oppleve turløipen en tidlig vårmorgen eller sitte ved en kvistvarme i en av de siste eventyrskogene i trolsk oktoberskumring.

Alle har ikke anledning til å delta aktivt i vernearbeidet, men ved å kjøpe Markakalenderen til deg selv og dine venner, er du med og bidrar til at NOA kan stå opp på naturens vegne, for naturgleden og opplevelsene, mot alle de som gjerne vil ta en bit av Marka til sine formål og aktiviteter.

Naturvernforbundet trengs – og det gjør ditt bidrag også – kjøp Markakalenderen!

For informasjon om bestilling av Markakalenderen se baksiden av bladet!

EN GRETTEN MOSKUSOKSE

En moskusokse ble avlivet etter at den kom vandrende på E6 på Dombås en sommerdag i juni. Politiet var redd han skulle havne midt i sykkelrittet Trondheim–Oslo. «Det var en gammel særing som ikke skjønnte sitt eget beste», melder politioverbetjent Olaisen ved Gudbrandsdalen politidistrikt ifølge NTB.

Nå er det ikke lurt å havne midt i et sykkelritt for noen og enhver, iallfall ikke blant dem som er ute etter en dagstur. Man behøver ikke være en gretten gammel moskusokse for å bli ønsket avlivet – en gang på en fin blåmerket sti i bratta ned til Lauvtjern husker jeg at ... nå ja.

Jeg går og rusler som jeg så gjerne gjør på kjente og ukjente stier og dyretråkk med min gode turkamerat, puddeltispe som hun er, naboens tur-trengende Leika. Tuller jeg meg litt bort (en sjelden gang, må vite) er det bare å overlate til henne å ta styring. I en bakkehelling er det dags å ta frem noen av ukens avisutklipp, og lene seg inn i lyngen og la assosiasjonene strømme. Leika får en leverposteiskive, og vil gjerne ha en til.

Tilbake til moskusoksen. Jeg vet om mange gubber som ikke vet sitt eget beste. Ja, for det er vel gubber det dreier seg om, som moskusoksen i

sykkelrittet? Mannevonde kan de også bli, til plage for seg selv og ettertiden. Se bare på en idyllisk kommune litt syd for Oslo. Der var det plutselig så fristende med andre og nye arbeidsplasser, og økt omsetning at møbelgiganten skulle få nok et kjøpesenter midt i matfatet. En åkerslette med den fineste matjorda som finnes, skulle ofres. Et mannevondt vedtak i alle slektsledd fremover, spør du meg.

Og så er det de smarte («smart» har ennå en odiøs klang i mitt hode i retning av «å lure noen»). Markalovkompromisset tilsa at «markarelatert» virksomhet kunne få tillem্পninger i randsonen. Det ble for spinkelt for noen, og en PR-begavelse fant på ordet «aktivitetsområde». Hvem er imot utendørs aktivitet for barn og unge? Her kan det bli plass til alskens tilrettelegging som ikke har med Marka å gjøre.

Genialt! Med list og lempe spises matjorda, Marka og de grønne lungene. Av slikt kan en gammel gubbe bli mannevond. Og det er ille å bli mannevond når man ikke gjerne ville.

Vi høres av.

KAN DU TENKE DEG Å HJELPE TIL SOM FRIVILLIG?

NOA VIL GJERNE HA E-POSTADRESSEN DIN.

SEND OSS DIN E-POSTADRESSE OG HVILKE SAKER DU KAN VÆRE VILLIG
TIL Å DELTA PÅ, OG VI KONTAKTER DEG.

NORGES NASJONALMALERI

SETT OG SAKSET
av Frithjof Funder

Intet er som å bli smigre i sitt selvilde

«Eg har oppdaga at menneska i Noreg har ei sterktilknytning til naturen. Naturen målar nordmenn med fargane sine. Dei er store, for dei liknar på fjell, og er generøse som fossane», seier han [og han er Zuhair, tidl. irakisk offiser]. «Nordmenn greier ikkje å seia det same om seg sjølve. Dei nyt si eiga sjølvpine», svarar eg.

Og eg er Walid Al-Kubaisi, på Skjervheim-seminar og skribent i Dag og Tid 25. september 2015.

Treffer vårt økologiske renhetsideal, eller?

I dag er det ikke Gud eller sex som forvalter skillet mellom rent og urent, det er mat. Veien til å gjenopstå som et nytt og bedre menneske går gjennom kosthold. Du kan banne og hore, det er ingenting en brokkoli-smoothie ikke kan gjøre opp for.

«Vi er alle kulturelt spiseforstyrret», skriver Lena Lindgren i Morgenbladet 14.–20. august 2015.

Elegant tilskudd til forbrødringen på tvers i Oslo?

... å insistere på «flerbrukslandskap», med rovdyr, husdyr og skolebarn om hverandre, er ikke først og fremst en «berikelse». Det er også dyrt, dumt og unødvendig. Miljøsnobene og hobbyjegerne på Ullern, Røa og Ris, har sikkert uansett råd til å dra på rovdryrsafari i Nord-Amerika.

Debattredaktør Marit K. Slotnes i Morgenbladet 28. august–3. september 2015.

I vårt lands eventyrlige natur rager fjellmassivet Rondane i øverste klasse. I 1962 ble området fredet; her fikk vi vår første nasjonalpark.

Det er mange grunner til det. En av dem er det fascinerende – nesten mytiske – maleriet av maleren Harald Sohlberg (1969-1935): Vinternatt i fjellene.

I et lite, vakkert skrift har Knut Dannevig nylig minnet oss om dette. Han forteller at få, om noen, av våre ypperste malere har brukt så lang tid, og lagt så mye arbeid i utarbeidelsen av et malerstykke.

Det var i påsken 1899 at den begavede unge kunstneren nattetid i kulda fikk øye på Høgronde- og Rondeslottmassivet – og ble som fjetret. Synet hadde han med seg hele livet: «.. naturens uutgrunnelige mystikk jeg i øyeblikket kunde stå overvældet i. Da lærte jeg fjeldenes sjæl at kjende.» Dette måtte han male! Han begynte arbeidet i 1900 på det som senere er utpekt som Norges nasjonalmaleri. Etter fjorten år var arbeidet ferdig. Det ble vist på Jubileumsutstillingen i Kristiania i 1914, og vakte enorm oppsikt. Folk valfartet for å se bildet. Umiddelbart ble det anerkjent som et mesterverk - også i utlandet - som på Verdens-

utstillingen i San Francisco i 1915, med gullmedalje som resultat.

Slik har Harald Sohlberg bidratt til å skape forståelse for hvilke skatter vi har i vår natur, og til å legitimere vern av våre naturperler.

Et essay av Knut Dannevig.
Antropos Forlag 2015

Omtalt av Bredo Berntsen

Vinternatt i fjellene – Knut Dannevig

Antropos Forlag 2015

20 sider

Kan kjøpes på Antropos bokhandel

og nettbokhandel

ISBN-13 9788279401223

Pris kr 80,-

GRØNT DIKT

av Olav H. Hauge

MANGE ÅRS RØYNSLE MED PIL OG BOGE

Det er den svarte prikken
midt i skiva du ska treffa,
nett den, der
skal pili stå og dirra!
Men nett der treffer du ikkje.
Du er nær, nærare,
nei, ikkje nær nok.
So lyt du gå og plukka upp pilene,
gå tilbake, prøva på nytt.
Den svarte prikken tergar deg.
Til du forstår pili
som stend der og dirrar:
Her er òg eit midtpunkt.

LOKALLAG I NOA

Send rettelsel til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, Postboks 332, 1372 Asker, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Bjørg Petra Brekke, Caroline Øverlands vei 40A, 1356 Bekkestua, 958 94 358, bpbr@online.no

NATURVERNFORBUNDET I FET

Kontaktperson: May Oldervik, 997 41 483, fet@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GRORUDDALEN

Kontaktperson: Helen Svensson, 91 76 49 02, hbmssvensson@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Margreta Bondevik, unniaas@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NANNESAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Kåre Homble, 926 96 375, k.homble@online.no

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Leonhardsen, 977 38 121, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjøberg, 66 91 48 50, pschjo@hotmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, naturvernittedal@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OPPEGÅRD

Kontaktperson: Mariella Memo, marimemo@online.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 901 01 415, ake.hartmann@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, 990 04 232, oslosor@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Georg Reiss, 901 42 331, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Eirik Gran, 958 31 400, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

Kontaktperson: Birgitta Prøis, 977 17 485, birgitta@flangset.net

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Kontaktperson: Stein Kr. Martinsen, 930 81 173, gaupestein@online.no

NATURVERNFORBUNDET I VESTBY

Kontaktperson: Kristian Vahl Østbye, Ugleveien 15, 1555 Son, 971 74 728, kristian.ostbye@bym.oslo.kommune.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Hans Erik Lerkelund, 477 12 456, lerkelund@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - OSLO STUDENTLAG

Kontaktperson: Tora Turøy, 907 24 250, toraturøy@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - ÅS STUDENTLAG

Kontaktperson: Runa Gidske, 415 48 976, naturvern.umb@gmail.com
(les mer på Facebook: www.facebook.com/naturvernmbu)

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

FROGN Kontaktperson: Sylvi Ofstad, 954 63 522, s-ofstad@online.no

SØRUM Kontaktperson: Helge Njaa, 905 00 728, helge.njaa@goodtech.no

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

SETT OG SAKSET av Frithjof Funder

Godt å høre for blågrønne høyhus-skeptikere

Bare i Oslo er det mange kvadratmeter med lokaler som ikke er i bruk. Det samme rundt i distriktene. Vi pleier å si at 80 prosent av fremtidens bygninger allerede er bygget. Derfor handler dagens arkitektur om å transformere og endre eksisterende bygninger, sier hun [i forbindelse med flyktningers boligproblemer].

Og hun er Marianne Skjulhaug, leder ved Institutt for urbanisme og landskap ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo. Aftenposten 7. september 2015.

Et symbol på sykkel-elitismen i Marka og i paddeflate byen

Han [Heikki Holmås] har både blitt intervjuet i Dagsnytt 18 og holdt appell foran Stortinget – stående med hjelmen på. Det finnes også et bilde av alle fem nordiske statsministre på sykkelturn på en øde grusvei. Svenske Fredrik Reinfeldt er i front, med Jens Stoltenberg rett bak. Ved siden av dem et fareskilt: Se opp for sau! Ministrene har sikret seg og har hjelmen på alle sammen. [...]

– Kan du gjøre folk redde for noe, kan du også selge dem noe.

«Sykkelhjelmen – en norsk helligdom», Marius Lien i en artikkelserie i Morgenbladet 4.–10. september 2015.

Ny økonomisk verdensorden?

Kvar dag produserer danske svinebønder 4500 tonn svinekjøt, og kvar dag går produksjonen med tap.

Subtittel i Dag og Tid 18. september 2015.

Da er vi i gang med salg av Marka-kalenderen for 2016. Vi ønsker å gi kalendereiere i Oslo og Akershus mulighet til å oppdage eventyret i nye og gamle områder, finne naturroen, mulighetene og magien. Kalenderen for neste år vil gi deg turbeskrivelser fra lokalkjente, fra alle markas deler og litt til.

Ønsker du å dele hele marka med familie, venner eller kolleger er dette julegavetips til deg som er tidlig ute. Ved kjøp av kalenderen bidrar du til NOAs arbeid til å ta vare på vårt grønne Oslo, spre naturkunnskap og glede.

MARKAKALENDER 2016

149,- /stk.

Porto og ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg.

Rabatt ved kjøp av mer enn én kalender. Priser:

1 eks. kr 149,-
2–5 eks. kr 139,-/stk.
6–10 eks. kr 124,-/stk.
11–20 eks. kr 109,-/stk.
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

Markakalenderen utgis av NOA. Kalenderen måler 21cm bredde og 29cm høyde.

BESTILL I DAG: Klipp ut kupongen, send bestilling til noa@noa.no eller ring NOA på 22 38 35 20. Kalenderen er klar for utsendelse i begynnelsen av november. Kommer du innom Vøienvolden i kontorets åpningstid slipper du porto og gebyr.

Jeg bestiller herved ..... eksemplar/er av NOAs Markakalender 2016.

Kalenderen koster **149,-/STK.**, porto og ekspedisjon kommer i tillegg.

DET GIS RABATT VED KJØP AV MER ENN EN KALENDER – SE PRISER*

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Postnummer og sted

*PRISER: 149,-/stk. • 2–5 eks. 139,-/stk. • 6–10 eks. 124,-/stk. • 11–20 eks. 109,-/stk.
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo